

Blandede Meddelelser.

Fra Egnen ved Esrom. — Stjødnt Iylland er det egentlige Hjem for store Arbejder i Retning af Jordkultur — paa Grund af Overflade-Formationernes mere ensidige Bestaafenhed, Moesernes og Sandlagenes Udstrækning etc., saa har dog ogsaa i denne Retning megen Virksomhed fundet Sted paa Verne i de senere Aar.

Betydelige Kapitaler ere anbragte i Arealer, hvis over- og underjordiske Vandspejl tænkes sænket; stjødnt man vel ikke altid er paa det Rene med, at det Sidste er ligesaa nødvendigt som det Første, er der dog kjendelig Fremmskridt i denne Retning af Landbrugsarbejder, og man finder vistnok langt oftere nu hensigtsmæssig udgravede Arealer end tidligere.

En anden Række Opgaver, hvis fuldstændige Løsning endnu er fjærn, er den Regulering af Jordbundens Fugtigheds-Forhold, som sætter Vegetationen i Stand til at udvikle sig kraftigt uden i et og alt at være afhængig af Nedslagens Mængde.

At skabe en porøs Undergrund, hvor den fattes i stive lerede Jorder, at frembringe en fast Overflade paa løse, svampede Arealer, at stoppe den altfor lette Gjennemstrømning af Vandet i Sandlag, som skal tjene Planterødder til Boreplads, kræver Arbejder, hvis Forstjelligartethed ikke tillader Sammenfatning i en enkelt Betegnelse.

Jordkulturen har i disse og lignende Retninger store Opgaver at løse, men dens Virksomhed kan først begynde, naar Tørlægningen til 3 à 4 Fods Dybde er endt; det er hvad man ikke altid tager Hensyn til ved vor Tids Tørlægnings-Arbejder; det er kun i sjældneste Tilfælde, at Vandets Vortfjærnelse er nok

til Stabelse af frugtbare Arealer, — som oftest er derved blot opnaaet den nødvendige Forberedelse til den egentlige Kultur.

Fra Frederiksborgegnen. — Almindelige Ophørningsarbejder gaa sin jævne Gang, lidt efter lidt draines og opfyldes Huller og Sumpe, hvoraf Frederiksborg Amt jo frembyder en Del, mishandlede Tørvegrave blive lagte tørre og maa hyde deres Rester af Indhold og blive derefter opdyrkede eller forblive som Smaadamme, særdeles tjenlige til Rørbeplantning, hvilket imidlertid overlades til Naturen selv at besørge. Et her paa Gaarden anlagt Rørstjær, som ved Indgrøftning er freddet mod Kreaturenes Afbidning, har i Aar begyndt at give tilfredsstillende Afgrøde. Af Udtørningsarbejder have vi kun det heldigvis foreløbig skrinlagte Projekt: Arresøen. Regeringskommissionen kom til det Resultat, at de omkringliggende Jorder, som paavirkes af Søen, vare af saa ringe Værdighed, ventelig især som Agerland betragtet, at den ikke kunde tilraade Regeringen at bringe noget som helst Offer, ligesom dette heller ikke kunde forlanges af Andre. Den Sum, som de ved Søen formentlig skadelidte Lodbjere ved Kommissionens Nærværelse mente at kunne kyde for at befries for Vandet, som skadede dem, var saa latterlig lille, at Sagen derved, om ikke ved andet, fuldstændig demasteredes, og viste sig i sin Nøgenhed at være en ensidig forceret Partisag.

Et Etablissement for Salg af engelske og andre forbedrede Redskaber er oprettet i Hillerød. Skovlundeploven sees nu hos flere Kjøbmænd og vil vel gjøre de frederiksværtske Rangen stridig herefter. — Arbejdsforholdene synes at have bedret sig meget, især vare de ikke saa vanskelige i sidste Høst, men denne var jo ogsaa let og gik rask fra Haanden, hvilket virkede noget beroligende. Imidlertid er jo nu en Gang Ufornøjeligheden og Forbringsfuldheden indpødet, og den har desværre slaaet altfor godt an. Paa samme Tid aftager Dygtigheden og Arbejdssomheden, hvorimod Driftfærdigheden er i stærk Tiltagende. De høje Lønninger have gjennemgaaende ikke forbedret Arbejdernes Kaar. — Her paa Gaarden er gaaet over fra en hel Birkhavreafgrøde i Bratmarken til $\frac{1}{2}$ do. samt $\frac{1}{2}$ lollandske Værter. Disse gro svært til, og skygge derved for Jorden og ere en god Forfrugt for Hveden. Denne giver iaar særdeles godt efter denne Behandling, ligesom den ogsaa efter Omstændighederne staaer godt i dette Efteraar.

Fra Røstildeegnen. — Brugen af Mejemaskiner tager til, og disse have iaar i det heldige Vejr gjort god Nytte,

da man ikke har havt nødig at gjøre Ophold, og det er utvivlsomt, at navnlig de nyere bedre konstruerede Mejemaskiner iaar have bidraget til at fremme Høsten meget paa større Gaarde; derimod er det endnu ikke gaaet op for Gaardmændene her i Egnen, at disse ogsaa med Fordel ville kunne benytte Mejemaskinerne. — Fordelagtigheden af Tillæg af Kvæg paa gode Stammer bliver mere og mere indlysende; men Gaardmanden vil dog endnu hellere lægge en Kalv til efter en daarlig eller middelmaadig Tyr, naar han blot troer, at Moderen er god, end give 10 Kr. for en Kalv af helblods god og ægte Race. — Ved Mejerierne har det i Sommer viist sig, at Brugen af Is har givet 1 $\mathring{A}$ Smør af 29 $\mathring{A}$ Mælk i Juli, medens Træbøtter gave 1 $\mathring{A}$ af 32 $\mathring{A}$, og Vandmejeri (Bandet 9°) 1 $\mathring{A}$ af 35 $\mathring{A}$. Is har sikkert Forrangen og burde ubetinget benyttes i langt større Udstrækning, end man endnu er tilbøjelig til. — Arbejdspriiserne synes endnu at være i Stigning. Hvor man tidligere kunde have 16 à 20 gifte Arbejdere til Naadighed, er der nu saa godt som slet ingen at faa; de tage offentligt Arbejde ved Jernbaner, Udtørringer, Bygningsvæsen o. lg., og det er bogstavelig Sandhed, at de nu i Reglen kun arbejde saa mange Dage af Ugen, som der behøves til at opnaa den samme Fortjeneste med 2 Kr. daglig som tidligere ved en Løn af 3 Mk. 12 St. Jeg har i en Del Aar givet mine faste Arbejdere et Sparekassetilskud af 4 St. for hver Dag, de arbejdede. Tidligere var Arbejdstiden gennemsnitlig 290 Dage aarlig; — iaar har den været 188 Dage, og Vedkommende have ikke været i Arbejde hos andre. For 4 à 5 Aar siden gik Konerne hyppig og gjerne i Arbejde for 2 Mk. i Vinter- og 3 Mk. i Sommerdagløn; nu vil det ikke være muligt at opdrive en Kone om Vinteren for nogen som helst Pris, og kun ved store Overtalelser i Høsten til at nege op eller ribe rent — ikke til noget som helst andet Arbejde; og Betalingen er da 1 Kr. 50 Dre. Tyndet er ligesaa upaalideligt og tager kun Tjeneste halvaarlig, dog kun for at gaa, naar det selv vil, hvis man giver Forstod paa Lønnen. Malkepiger ere uerholdelige paa denne Egn, og dette Arbejde maa nu paa de større Gaarde forrettes enten ved Mandfolk eller af Koner til 50 Dre daglig for 3 Timer samt Kosten.

Fra Ringstedegnen. — Damptærsteværkerne benyttes meget i Efteraaret, og det til almindelig Tilfredshed. En Td. Hvede leveredes af disse tærstet og renset for 1 Kr. 16 Dre, hvorimod den kostede ved at tærstes med Hestemaskinerne — renset — 1 Kr. 33 Dre; og saa vandtes desuden megen Tid ved at benytte Dampen. — Jeg benyttede 3 Mejemaskiner,

nemlig Champion, Johnstons og den her i Landet lidet kjendte amerikanske „Marsh Harvester“, hvorpaa to Mand staa og binde Sæden, som i den smukkeste Orden lægges paa et Bord for Binderne; men det er umuligt, at disse to Mand kunne overkomme at binde, naar Maskinen tager fuld Staar, og Hestene gaa deres gode Stridgang. De andre Maskiner gif der flere Gange et lille Bræk paa, saa de anvendes mindre end ønskedes. — Undergrundsploven benyttes af og til ved Stubjordens Lægning, hvor det ansees nødvendigt. Jeg har i flere Aar reolpløjet om Efteraaret den til Bræk bestemte Jord og befundet mig meget vel derved. Arbejderforholdene ere dyre, og alle vore Udgifter stige uforholdsmæssigt. Det er besværligt at faa Malkepiger, og ingen Steder haves de fornødne, uagtet Lønnen nu er 60 à 70 Rdlr. for Aaret.

Egnen mellem Rallundborg og Slagelse. — Agerbruget staaer paa denne Egn paa et meget godt Trin, — vist paa et af de bedste i Sjælland; her er i Aarenes Løb indført og benyttet de nyere og nyeste Agerdyrkningsredskaber og Maskiner, Jorderne blive omhyggelig behandlede, mærglede og draineede, der anvendes kunstige Gjøbninger i stor Udstrækning, og benyttes Fødestoffer i stor Stil, Mejerierne drives rationelt og med Omhu. Det er ikke alene de større Gaarde, der fremvise dette, men selv hos Bonden har alt dette fundet Indgang og udbreder sig Aar for Aar. Arbejderforholdene have hidtil været taalelig gode her; vel er Arbejdslønningen steget betydelig, men her mangler ikke Arbejdskraft eller gode Arbejdere.

Fra Stevnø. — Paa en stor Nabogaard her i Egnen er i sidste Sommer udført et meget smukt Arbejde, ved at et forbi Gaarden løbende Vandløb er benyttet til at drive Tærste- og Hakkelsesmaskinen, Knuse- og Savværk, samt Rjærnen, og tillige er Vandet ledet til alle Lokalerne i Mejeriet, samt til Ko- og Hestestalden, kort sagt til alle Lokaler i denne store Gaard. — Her i Egnen fattes det ikke paa Arbejdskraft, men Lønningen til de faste Folk er steget betydelig, næsten til det Dobbelte i Sammenligning med 5—6 Aar tilbage i Tiden.

Fra Præstøegnen. — Ligesom der her paa Egnen iaar især har været benyttet en stor Del Slaa- og Mejemaskiner til Høsten, saaledes tiltager ogsaa Benyttelsen af Damptærsteværker meget. Paa de fleste større Gaarde er her i dette Efteraar tærstet meget med Damp; paa de mindre Gaarde har det dog endnu kun undtagelsesvis fundet Sted. Det er i Reglen

lejede Maskiner, som benytttes, da her paa Egnen endnu kun ganske enkelte Steder findes faststaaende Dampmaskiner, som i nogen større Maalestok anvendes i Agerbrugets Tjeneste. Denne tiltagende Benyttelse af forbedrede Redskaber og Maskiner og af Dampen til deres Kraft har, i Forbindelse med det heldige Høstvejr, bidraget meget til, at man de fleste Steder er kommet godt i Forfald med de fleste Arbejder, og ikke trykkes saa meget af Mangel paa Arbejdere som tidligere. Daglønnen for de giste Arbejdere er nu ganske vist ogsaa bleven saaledes forhøjet, at den staaer i et nogenlunde passende Forhold til deres Fornødenheder, og det er ogsaa kjendeligt, at de ere bedre stillede nu end for nogle Aar siden. Derimod er det sørgeligt at se, at medens Lønnen til Karle og særlig til Piger er stegen langt mere, ja, man kan næsten sige over det dobbelte af hvad den var for nogle Aar siden, ere ordentlige og paalidelige Tjenestetjender næsten ikke til at faa, og som oftest have de næppe Klæderne paa Kroppen, end mindre at de have sammensparet noget af den høje Løn, hvoraf nu Størstedelen svires op ved Markeder og Gilder, som holdes Aaret rundt i Kroer og Gæstgiverier under Navn af Folkefester, Høstfester, Maskerader og mange andre smukke Navne. — Mejeridriften gaaer stadig fremad, og er det Æmne, som bestandig drøstes, hvor flere Landmænd komme sammen. Der anvendes mange Steder meget for at skaffe Vand til Aftøling; og den bedste og hensigtsmæssigste Opbevaringsmaade af Is er ogsaa et brændende Spørgsmaal, som staaer nøje i Forbindelse dermed. Flere her paa Egnen have i Sommer været meget heldige med at holde Isen i Bunden af Løden eller ogsaa ude paa fri Mark, dækket med Tørvejord, der saavel lægges over Bunden som mellem hvert Lag; og saa lægges Halm udenom det Hele. Hvad der staaer i nøje Forbindelse med Mejeridriften er særlig Køernes Fodring om Sommeren, som man ikke kan være Herre over i den Grad, som over deres Vinterfodring, naar man vil stole paa Græsningen alene, derfor begynder man ogsaa mere og mere at indrette sig paa Staldfodring for en Del om Sommeren, og foretager derfor de fornødne Forandringer i Driften. Brugen af kunstige Foderstoffer og kunstige Gjødningsmidler tager ogsaa meget til, og hertil bidrager Foreningerne til samlet Indkjøb af disse Gjenstande meget, dels ved den Sikkerhed der herved lettere opnaaes for at faa usorfaldede Varer, og dels ved den Oplysning og Vejledning i Anvendelsen af dem, som gennem disse Foreninger mange Steder udbredes blandt Landmændene; endnu er der ogsaa gennem dem aabnet Forbrugere af mindre Partier Afgang til at kunne kjøbe til samme Priser, som Forbrugere

af store Partier. — Høsten af Haverne, navnlig af Træfrugt og Humle, saavel som ogsaa af Bussfrugter, har iaar været ganske ualmindelig rig; men da en saadan Rigdom, især af Æbler, er noget ganske usædvanligt, maa det beklages, at saa meget langt fra er kommet til Nytte. Dels var man tilbage med Afplukningen, saa at meget blæste af og blev ødelagt, og dels var man de fleste Steder ikke belabet paa at føre Frugten til Nytte paa passende Maade. Selvbigvis synes den velbehandlede Frugt ikke meget tilbøjelig til at raadne, saa hvor den kan bevares for Frostene, vil den sikkert holde sig til langt hen i Vinteren. — Den stærke Storm i Midten af Oktober førte her paa Egnen langs Kysten et usædvanligt Højvande med sig, som stærkt nærmede sig de samme Grænser, det naaede i November 1872, og maatte i skadelig Indvirkning paa Markerne vil blive værre, da Saltvandet stod meget længere paa Jorden og trængte meget stærkere ned i den, da den dengang ikke endnu var i saa høj Grad mættet af Regnvand; men det førte tillige en stor Del Tang med sig, som med stor Omhyggelighed er bleven samlet sammen for at anvendes som Gødning og til Rygning af Huse.

Fra Nordfalster. — En Del Damptærskemaskiner, hvoraf flere ejes af Foreninger af Bønder, have i dette Efteraar været stærkt benyttede baade paa større og mindre Steder. I November har den af Amtets økonomiske Selskab antagne Konsulent i Landbruget, Hr. Dall, opholdt sig her paa Egnen, og holdt en Del Møder saavel i Stubbefjebing som i Landsbysskolerne, hvor landøkonomiske Spørgsmaal have været forhandlede, og disse Møder have alle været stærkt besøgte af Landboerne.

Fra det østlige Holland. — De nyere Redskaber og Maskiner vinde herovre, hvor Arbejdskraften er meget knap, stor Fremgang ej alene paa de store Gaarde, men ogsaa blandt Gaardmændene. Damptærskemaskiner have jo nu i mange Aar været brugte paa de større Gaarde, dels lejede Maskiner og dels enkelte faststaaende. Flere Steder have Gaardmændene i en hel By slaaet sig sammen og kjøbt Tærseværker, og havde paa flere Steder udtærstet i Oktober. De stille da, hvor det kan lade sig gøre, deres Hæs paa fælles Hæsplads i Byen og hjælpes da ad med Folkene o. l. Man seer stor Bestræbelse hos dem for at holde saa Folk om Vinteren. Af Mejemaskiner er der solgt mange iaar, og Gaardmændene vise ogsaa Lyst til at have med dem at gøre. Af Radsaamaskiner er her kommet flere;

de fleste ere tykke, i Lighed med dem paa Sufferfabrikken; her er besaaet store Arealer med dem iaar, og man er meget fornøjet haade med Nøjagtigheden ved Saaningen og med det Arbejde, man har kunnet udrette med dem pr. Dag. Et andet Redskab, som Sufferroedhyrningen har indført her, er Ringtromlen; det er et Redskab, der langt er at foretrække for de Tromler, her alm. sees, men staar sig næppe ved at konkurrere med Stangtromlen, som man dog kan arbejde med, selv om man faaer lidt Regn, medens dette er besværligt med Ringtromlen. Af mindre Redskaber og Maskiner indføres her mange Forbedringer, og man begynder at kunne beregne hvor stor Prisforskjel, der ikke alene er mellem Maskin- og Haandkraft, men ogsaa hvilken Forskjel der er mellem gode og slette Maskiner. Damppløjningen have vi jo kjendt i flere Aar, og der er ifjor kommet et stort Apparat til, om hvilket 5 à 6 store Gaarde ere fælles; det har arbejdet meget i Sommer hos Interessenterne, og har ogsaa været lejet ud flere Steder til at grubbe Bratmarkerne. — Paa Mejeri-omraadet er her stor Famlen og Usikkerhed, man veed snart ikke, hvilket af de mange Systemer man skal holde sig til, det er jo saa sjældent, at man faaer noget paalideligt Regnskab fremlagt fra Mejerierne, saa at man imødeser Hr. Etatsraad Tesdorpf's Opgjørelse af sit Mejeri om Efteraaret med stor Længsel; især da der heri er saa nøjagtige Tal og Oplysninger, bliver dets Offentliggjørelse ogsaa almindelig paastjønnet. Hvor man anlægger Mejerier, har man vist nu aldeles slaaet Haanden af Vandmejerier og Løsenet bliver Is, Ishuse. Dernæst kommer Spørgsmaalet sødt eller surt Smør, og her bliver saa igjen „Osten“ et Hovedpunkt; for den foreligger for der Tiden, efter hvad man kan skjønne, ingen gunstige Erfaringer fra de sidste Aar, hvor man har kjærnet sødt Smør. Spørgsmaalet bliver vist meget vanskeligt tilfredsstillende besvaret, da man jo skal vente efter „de kommende Aars Erfaringer“, men grumme uheldigt er det, da der kommer saa megen Usikkerhed ind i Mejeridriften, som slet ikke kan taale disse Overgange fra et System til et andet, uden at Indtægten for et eller flere Aar gaaer med i Rijsbet. Arbejderforholdene have ikke forandret sig videre iaar; her bliver paa Volland udført en Mængde større Arbejder, som Digeanlæg, Landeveje, Havneanlæg o. s. v., hvor man lønner langt anderledes end Agerbruget lønner og kan lønne.

Fra Rødbegygnen. — Vi have adskillige nye Driftsmaader her paa Egnen, men de ere alle for nye, til at man kan domme med Sikkerhed om Resultaterne. Vi have det engelske 5 Marks Sædstifte med Hvede, Roer, Byg, Havre og Kløver,

altsaa med hel Udelukkelse af Brakken. Hveden bliver i dette Sædsfiste, som man kunde vente, den daarligste, og har været tarvelig flere Aar. Ligesaa Kløveren iaar, hvilket vist oftere bliver Tilfældet. Kun høstes der selvfølgelig godt Byg, men en slig Drift skal støttes stærkt ved stærk Fodring, og ogsaa tildels ved Handelsgjødninger. Og dog vil det gaa ved slig Drift, som det gaaer de engelske Landmænd — at Hveden bliver usikker og ofte meget svag. Dernæst have vi paa de sukkerroedyrkende Jorder 4 Marksfædsfistet med: Hvede, Roer, Byg og Kløver eller Bælgfæd. Ogsaa der vil Hveden blive det svageste Produkt, hvilket ligeledes har viist sig, medens det næppe vil fejle, at de øvrige Afgrøder ere heldig placerede. At det er Tegn paa Fremstridt, naar det viser sig, at vi kunne undvære Brakken er afgjort, men det er en Fejl, naar der begyndes paa sligt før Jorden kan bære det, og man maa vel erindre, at en slig stærkere Benyttelse af Jorden — som ganske vist Udviklingen vil gjøre nødvendig — ubetinget fordrer, at der igjen gives Jorden mere, fordi der forlanges, at den skal yde mere. Kun saa Steder er Jorden her paa Egnen i en saadan Kraft, at den kan bære en slig gjennemgribende Forandring. Kraften maa staffles tilveje under selve Systemforandringen, og det kan den forhaabentlig ogsaa, naar man kun ikke gjør sig Illusioner, men Folk ere nu engang tilbøjelige til at tro, at Jorden er uudtømmelig. — Vi ejemaskinerne ere stærkt benyttede, dog ej andre end de hidtil kjendte, ligesaa Damptærsteværker, der nu ogsaa finde stærkt ind til Bønderne, idet 4 à 6 Bønder anstaffe sig et Værk. I en lille Kommune her i Nærheden findes saaledes 2 Tærsteværker hos Bønder. Dampdyrkningsapparaterne arbejde stærkt her paa Egnen, men de arbejde dyrt, saa Folk trykke sig ved de store Extraudgifter. Der kan jo nemlig ej spares Hestekraft, eller i hvert Fald kan Hestebesætningen ej indskrænkes, da Apparaterne havees i Kompagniskab af flere Gaarde, og den enkelte Gaard derved ej er Herre over sit Arbejde — ikke altid kan saa Apparatet i rette Tid. Endnu ere vi kun ved den første Begyndelse af Dampdyrkningen, og der skal gjøres Erfaringer, inden vi lære at benytte denne udmærkede men kostbare Faktor saaledes, at den betaler sig. At der bør lægges særlig Vægt paa Efteraarsarbejdet med Dampdyrkningsapparaterne er vistnok udenfor al Tvivl, men hvorledes udføres det heldigst? Der siges her: ved at pløje Jorden grundt strax, og derefter i Efteraarets Løb grubbe dybt. Ja, men trækkes slig Grubning for længe hen og salde uheldige Vejrforhold til, kan der gjøres megen Skade ved slig Behandling. Man skalde synes, at tidlig Grubning strax efter Høst maatte være det heldigste, og dog efterlades Madsjor-

den ved dyb Grubning, ikke i saa heldig Tilstand til Vinteren som ved en omhyggelig Pløjning. — Radsaamaskinen vinder megen Udbredelse her paa Egnen, navnlig til Byg, hvor den vel ogsaa mest hører hjemme. — Arbejderforholdene have hidtil været ret heldige her. De mange Extraarbejder her paa Egnen, navnlig med Digerne have givet rigelig Fortjeneste, og dog have vi kunnet sikre os den tilstrækkelige Arbejdskraft til rimelige Priser. Naar man kun vil skaffe Arbejde Aaret rundt, kan man til rimelige Priser sikre sig en fast Arbejdskraft. Kun blive Karle sjældne at opdrive, og slette Karle ere snart en Raritet. — Ismejerierne vinde mere og mere Udbredelse, og der bygges mange Ishuse rundt omkring. Ligeledes gaa Folk mere villigt over til sødt Smør, uagtet Vanskelighederne derved foretages, skjøndt det burde være det omvendte. Og den nuværende Flovhed i surt Smør, samtidig med at Noteringen for sødt er stivere, vil bringe mange ind derpaa. Men Ostelavningen er det svage Punkt, og det hvor vi ere længst tilbage, og skal der holdes fast paa Skumning efter 12 Timer, hvilket jo fordres, maa vi have en god Pris for Osten.

Fra det vestlige Holland. — Damptærskningen bliver almindeligere Aar for Aar; der dannes flere og flere Foreninger især af mindre Gaardejere, der købe Lokomobil og Tærsteværk dels til eget Brug og dels til Ublejning. De større Maskiner ere saavidt vides alle fra Clayton & Shuttleworth. I de senere Aar ere nogle 5 à 6 Hestes Maskiner komne meget i Brug; Tærstemasinerne ere fabrikerede af Nalder-Nalder, medens Lokomobilerne ere fra Brown & May; det er Maskiner, der arbejde meget tilfredsstillende og egne sig efter deres Størrelse udmærket for middelstore og mindre Gaarde, da der behøves mindre Hestekraft til dem, og de kunne tærste 80 à 100 Tdr. Sæd daglig i de kortere Efteraarstid. Der bruges foruden de 2 Mand, der følge med Maskinen, 12 à 14 Mand; Kulforbruget er 2 à 3 Tdr. daglig, Betalingen alm. 66 Ore. for Hvede, 50 for Byg og 42 for Havre, alt pr. Td., desuden leverer Brugereren i de fleste Tilfælde selv Olie. Daglejerne ved Damptærskningen faa enten Kr. 1,33 og fuld Koft eller Kr. 2,00 samt Olie og Brændevin. Paa en Gaard, hvor en 5 Hestes Damptærstemaschine brugtes i de sidste Dage i Oktober, stiller Forholdet mellem Damptærskning og Tærskning ved Hestekraft sig omtrent saaledes: i nævnte Tilfælde leverede Ejerne af Maskinen selv Olie samt 3 Mand. Foder, Avner og Smelter blev alt baaret i Hus en Vejslængde af omtrent 200 Alen.

Damptærstning:

13 Mand à 2,00	26,00
Kost til 3 Maffinsolt	3,00
Ol og Brændevin til 13 Mb.	2,00
2 ¹ / ₂ Td. Kul	10,00
Tærstning af 80 Tdr. Hvede à 66 Øre . .	52,80

 Kr. 93,80

eller 117,2 Øre pr. Td.

Hestetærstning:

9 Mand à 2,00	18,00
Smørelse	0,20
3 Heste	10,00
Rafning og Rensning af 25 Tdr. Hvede . .	5,00

 Kr. 33,20

eller 132,8 Øre pr. Td.; hertil kommer endda Slittage af Maskine og øvrige Redskaber.

Regnes de samme Driftsomkostninger, men at der daglig tærstes henholdsvis 90 og 30 Tdr. Byg, saa bliver Forholdet saaledes:

Damptærstning:

Arbejdskraft m. m.	41,00
Tærstning af 90 Tdr. Byg à 50 Øre . .	45,00

 90 Tdr. Byg Kr. 86,00

eller 95,5 Øre pr. Td.

Hestetærstning:

Udgifterne Kr. 33,20 for Tærstning af 30 Tdr. Byg eller 110,6 Øre pr. Td.

Endstjønt den daglige Hestetærstning er beregnet meget lavt, bliver Resultatet dog til stor Fordel for Damptærstningen, og især naar man, som i nævnte Tilfælde, faaer alt Fodret godt i Hus, da meget gaaer til Spilde ved den succesfve Indflytning i Løbet af Vinteren.

Større Fremskridt vise sig egentlig ikke i Egnens Agerbrug, vel drænes og mængles Jorberne, de pløjes bedre end tidligere og ikke ubetydeligt Kraftsober anvendes paa Besætninger, men m. S. t. Driftsmaader og tilbels Redskaber bliver man staaende ved det Gamle. Naar undtages Mejemaskinen, som de vanskelige Arbejdsforhold gjorde nødvendig, vides ingen nyere Redskaber at være

blevne almindelige. Jorjerne drives sædvanlig i 6 Delinger, og dette kan vel ansees for en af de fletteste Driftsmaader, naar den som sædvanlig bestaaer i:

1) Brak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Havre, 5) Kløver og 6) Kløver.

Til Vintersæden bruges Stalbgjøbning med Tilskud af Hjelpegjøbning, ligesom der ogsaa af denne almindelig anvendes ca. 300 *H* i Udlægsmarken.

6-Marksdriften tænkes paa en Gaard forandret saaledes:

Brak	{	Gødes med 14 à 16 Læs Stalbgjøbning pr.
		Td. Td. samt 3 à 400 <i>H</i> Superfosfat.

Vintersæd

Byg

$\frac{1}{2}$ Bille-Havre, $\frac{1}{2}$ Erter, faaer 10 à 12 Læs Stalbgjøbning pr. Td. Td.

Byg ca. 300 *H* mere kvælstoffholdig Hjelpegjøbning.

Kløver

Den halve Bille-Havre Mark tænkes anvendt til Sommerstalsodring og skal saaledes erstatte den ene Græsmark.

Endel Jorder drives i 7 Marker med: 1) Brak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Erter og Havre-Biller, 5) Byg, 6) Kløver og 7) Kløver. I denne Drift bruges Stalbgjøbning til Vintersæd og Bælgsædsmarken, Hjelpegjøbning til Udlægsmarken. Nogle Gaarde have ved Siden af den store Drift hyppig en mindre Deling, der ofte drives med: 1) Vintertorn, 2) Byg, 3) $\frac{1}{2}$ Bille-Havre, $\frac{1}{2}$ Kløver og 4) Helbrak, Halvbrak.

Paa en enkelt Gaard vides 9 Marks-Delingen at være indført, men muligvis endnu ikke fuldstændig i Orden; med Bæstelbrug for Dje tænkes den drevet med: 1) Brak, 2) Vintersæd, 3) Byg, 4) Kløver, 5) Byg, 6) Bælgsæd og Roer, 7) Byg, 8) Kløver og 9) Kløver. Brak er her indskrænket til hvert 9de Aar, og Hjelpegjøbning tænkes saavidt mulig givet til hver Afgrøde.

Arbejderforholdene vedblive at være vanskelige, især er Trangen paa Piger, særlig til Malkning, stor, og Størstedelen af dem, man faaer, kræve et stadig strengt Tilsyn for blot nogenlunde at opfylde deres Pligter. Pigelønnen varierer fra 45 til 60 Kroner halvaarlig. Saasnart Foraaret kommer, og med dette Jorदारbejderne ved Diger og lignende tage deres Begyndelse, drage Karlene i store Mængder ud til disse Arbejder for trods den store Fortjeneste at komme nøgne og fattige op i Landet igjen om Efteraaret, efterat have bortbøslet hele Sommerfortjenesten; dog gives selvfølgelig hæderlige Undtagelser. Karlernes Løn i Vinter er sædvanlig 14 à 17 Kroner maanedlig; hvor Afforder ere gjorde for Sommeren, skal der betales 16 à 20

Kroner maanedlig. Konfirmerede Drengene paa 15 til 17 Aar tjene 8 à 12 Kr. maanedlig. Derfor disse store Lønninger bleve anvendte til Nytte, kunde man til Nød finde sig deri, men naar Thyndet nutilbage for største Delen har forbrugt Lønnen, efterhaanden som den bliver tjent, til Sviren og Spillen, medens mange ikke have Klæderne paa Kroppen, saa synes her at være et Misforhold tilstede, hvilket vistnok for en stor Del skyldes en tøylesløs Frihed, for hvilken det snart maatte synes at være paa Tiden at sætte en Stopper ved brugelige og bestemte Love og Bestemmelser. Vor Thyndelov af 1854 kunde i mange Forhold trænge til en grundig Revision, ikke alene for at skjærpe Forholdet mellem Husbond og Thynde, men tillige for at skjærpe dette mellem Husbond og Husbond, thi det hører ikke til Sjældenhederne, at den ene Husbond ved Løste om højere Løn lokker den andens Thynde til at bryde Forholdet, før Tjenestetiden er udløben, og er først Samfundsforholdene blevne saa slappede og demoraliserede, at Statens Borgere istedetfor at understøtte Lovene, hjælpe til at nedbryde dem, saa maa det være Regjeringens Pligt at gribe ind og undertrykke et slikt Uvæsen.

Fra Langeland. — De høje Bygpriser i de sidste Aar bevirkte, at mange søgte 2 Bygmarker og derfor optage den ældre Drift med Grønjordsskyg inden Brakken og derefter Hvede, Byg osv., men det er vanskeligt at overkomme at helbrakte en Mark og samtidig behandle en Del af en Mark med Roer. — Foruden de tidligere udførte Udtørningsarbejder her paa Øen, vil iaar det saakaldte Ristinge Roer blive inddæmmet og udtørret af Lehnbesidderen af Grevskabet Langeland. — Mejerierne ere ganske vist ogsaa i Fremgang her paa Langeland, men det er vanskeligt med Fordel at saa anlagt Vand- eller Ismejerier af Mangel paa passende Vand, da Kilber saa godt som ikke eksistere herovre, og de 3 à 4 temmelig store Boreforsøg efter Vand paa Landets sydlige Ende ere blevne uden Resultat. — Arbejdsforholdene ere som i de senere Aar; her er ikke Mangel paa Arbejde, og Lønnen holder sig, ligesom i de sidste Aar, 40—50 % højere end for 10 Aar siden.

Fra Midtshen. — Damptærskværkerne ere i dette Efteraar blevne benyttede meget stærkt paa alle større Gaarde og i Reglen til Vedkommendes Tilfredshed, om end den betalte Pris for Tærskningen af 1 Td. Korn har været meget forskjellig ved de forskjellige Tærskværker og paa de forskjellige Gaarde. Den har

f. Gr. kunnet variere mellem 1 og 2 Kroner for Tærstningen af 1 Td. Hvede. — Der var i Sommer blevet oprettet et Fællesmejeri i Besterhøisinge pr. Faaborg, hvortil Byens Gaardmænd have forpligtet sig til at levere deres Mælk for en Betaling pr. Rande, der retter sig efter Smørpriserne, men som ved de nuværende Smørpriser er 18 Ore pr. Rd. uftummet Mælk. I Diernisse, ligeledes pr. Faaborg, agter Hr. Schrøder, som indtil 1ste Novbr. d. A. har været antaget som Mejeriasistent for Svendborg Amts landøkonomiske Selskab, at oprette et Fællesmejeri til næste Sommer, og det synes saaledes, som om denne Maade at fremstille et godt Produkt af de mindre Jordbrugeres Mælk paa, begynder at blive prøvet. — Dersom den kunde blive almindelig og gennemført af dygtige Mejerimænd og efter fornuftig udarbejdede Kontrakter, er det vistnok den sikreste Maade, hvorpaa de mindre Gaardes Mejerivæsen kan gaa fremad.

Fra Årsenseggen. — Det synes, som om Fællesmejerierne blive mere almindelige, idet mange af de mindre Jordbrugere indse, at de ved Salg af Mælken faa et større Nettoudbytte end ved Salget af de tilvirkede Mejeriprodukter, der som oftest paa Grund af mangelfuld Behandling betales temmelig lavt i Forhold til det, der leveres fra de større Gaarde. Et Fællesmejeri har allerede bestaaet her paa Egnen i flere Aar, et andet er oprettet i det forløbne Aar, og et tredje vil blive sat i Gang om kort Tid. Prisen, der betales for Mælken, retter sig efter Smørpriserne og varierer fra 13—16 Ore pr. Rd.

Fra Hjørringegnen. — Der er megen Interesse for Damptærsteværker, som ere meget efterspurgte paa denne Egn og gjøre god Nytte. Flere og flere ældre Mejerier gaa over til Aftølingsystemet. Der høres ikke, at der ved denne Forandring opnaaes noget større Udbytte, men en større Sikkerhed i Driften, og dette System vinder derfor mest Stemning for sig. Der er en stor Mangel paa Piger til Mælkerierne, og den bliver mere og mere følelig, efterhaanden som Køerne kælte. Med Hensyn til den øvrige Arbejdskraft ved Landvæsenet er der jo vel ingen Oversflodighed tilstede, men der føles heller ikke nogen Mangel.

Fra Egnen sydøst for Aalborg. — Roedhyrtningen begynder at faa Indgang i en Del af Bratmarken, og der faaes da Byg derefter i denne Del af samme. Her benyttes da Undergrundsploven til Køerne, og paa enkelte Gaarde undergrunds-

pløjes hele Bratmarken. Arbejderforholdene ere mindre heldige her. Det var almindeligt, at hele Karlebesætningen saavel paa de større Gaarde som hos Bønderne flyttede til November, for at iagttage Tidens Tegn, og det lykkedes for mange af dem at erholde højere Løn, navnlig hos Bønderne, hvorimod denne, da det efter nogle Dages Forløb viste sig, at der var Folk nok, faldt igjen, saa at Enhver har nok. Derimod klages meget over Mangel paa Malskepiger, hvor Vandmejerierne ikke byde dem lettere Arbejde, og de forøvrigt faa en god Behandling, en god Kost — intet Spind osv.

Fra Egnen mellem Randers og Aarhus. — Af særlig landøkonomisk Interesse er her for min Egn kun lidt Nyt at bemærke, mig bekendt. Driftsmaaden er i Reglen den gl. i flere Aar brugte, nemlig 1ste Aar Brat, derefter langstraaet Sæd i 4 Aar, (hvori der dog enkelte Steder indskydes et lille Stykke Rodfrugt, lidt Bælgæd eller Blandæd), og 3 Aars Græs. — Enkelte begynde nu imidlertid at fæste Opmærksomhed paa Sommer-Staldfodring, eller paa en kortere Omgang i Sædstiftet eller paa Driften med Vortkastelse af Brakken. Af Udtørringsarbejder er i denne Egn kun den saakaldte Lund eller Halb Sø, $1\frac{1}{2}$ Mil sydøst for Randers, stor ca. 80 Tdr. Land, ifjor blev udtørret af Proprietær Harder i Tammestrup; Arbejdet gik let, og den nu forløbne Sommers Afgrøde af omtrent 60 Tdr. Land blev ved Auktion i Foraaret solgt for ca. 3000 Kroner, og i Sommer er det frodige gode Græs derpaa bleven flaaet 2 à 3 Gange. — Iøvrigt opdyrkes nu aarlig overalt af de enkelte Stykker Hebe, der endnu findes, og af Overdrev, Rjærjord, Moseshuller etc. hvad nogenlunde bruges kan, og det er glædelig at se Fremgangen i den Henseende. Saaledes er i alle Byer heromkring enhver fra gl. Tid som ubrugbar henliggende Gadejord nu kultiveret, og alle gode Heder næsten forsvundne, ligesom og Rjære, Moser og Sumpe, hvor muligt er, udbandes og opdyrkes. — Ligesom Haffelsmaaffiner, forbedrede Tærffemaaffiner og Rjærneværker etc. aarlig udbrede sig iblandt de mindre Landbrugere eller Gaardmænd, saaledes har den begyndte bedre Fodring af Kvæget medført, at Landmændene, for paa billigste Maade at faa Kornet tilberedt til at give størst Ernæring for Dyrene, have begyndt at anskaffe Anuse- eller Valseværker ved Hestegang, thi kun enkelte Møller her have Valseværk, og valset Korn ansees bedre og mere nærende end gruttet til Heste og Kreatursøde, ikke til Evin. — Der anlægges stedsvis flere Vandmejerier hos smaa Landmænd, hvor Lokalteterne tillade det, og nu slaaes, efter Kjøbmændenes Ønske, daglig det

fristtjærnede Smør ned i Dritlen eller Træet. Da Flere, som havde begyndt Kjørning af sød eller usyrnet Fløde, havde havt Tab derved, vinder denne Methode for Tiden ikke Fremgang her omkring. — Da Arbejdssbekostningerne stadig stige, og Folk ofte ere vanskelige at erholde, samt i det Hele stille større Fordringer til Livsnødse, Frihed og Magelighed, samt da Produktionen næppe tiltager i Forhold til de stigende Udgifter, og Prisen paa Kornet ikke er høj, kunne Arbejdsforholdene ikke kaldes gunstige for Arbejdsgiveren, men dog bedre i Aar end ifjor, da Socialismen havde mere Indgang blandt Thyndet. Forøvrigt ere her ingen særlige Foranstaltninger truffene til Agerbrugets Fremme undtagen de Bestemmelser, der bleve tagne i de forenede jydsk Landboforeningers Møde i Aarhus i Efteraaret.

Fra Aarhus segnen. — Mejemaskiner ere benyttede ikke lidet i Høsten og synes i det Hele taget at tilfredsstille Kravene. Paa Mejeriomraadet er Bevægelsen i Retning af Vandmejerier levende, ligesom ogsaa Ismejeriet begynder at paaagtes. 1ste November mældte sig med stor Knaphed paa kvindeligt Thynde, særdeles til Mejeritjeneste. Arbejdsskarle vare at faa i tilstrækkeligt Tal til samme Lønninger som for afvigte Aar. Foreningen af jydsk Landboforeninger har for Aaret 1876 udsat 10 Præmier à 200 Kr. for de bedst anlagte og drevne Is- og Vandmejerier i Jylland paa Ejendomme med under 30 Røer.

Fra Horsens segnen. — Der bruges her paa Egnen hyppig en 9 Marksdrift (Brak, 5 Kjørve, 3 Græsaar), men da man dog som oftest finder, at denne Drift ikke længere er tilfredsstillende, skeer Overgangen nu paa flere Steder til en 8 eller 7 Marksdrift (den første med 3 Aars, den sidste med 2 Aars Græs), hvorved der altsaa kun bliver taget 4 Kjørve efter Brakken. Dette er jo imidlertid ikke Optagelse af nogen ny Driftsmaade, men kun Modifikation af den gamle. Trangen til nyere og bedre Driftsmaader giver sig herved dog vistnok tilkjende, og man maa haabe, at Røskultur og Foderplanters Dyrkning efterhaanden vil trænge ind, da man dog temmelig almindelig erkjender Nødvendigheden af et godt Kreaturhold. — Det er ikke ualmindeligt paa Bøndergaardene her paa Egnen, at man anlægger Vand- og Ismejerier, hvortil der sjældnere benyttes rindende Vand, men Brøndvand, som oppumpes, og man er i Almindelighed tilfreds dermed. — Arbejdskraften her er dyr og knap. Horsens, der mere og mere udvikler sig til Fabrikby, trækker mange af Egnens Arbejdskraft til sig et stort Teglværk her Syd for ligeledes, og nye Arbejderfamilier komme der ikke hertil. Dette Forhold vanskeliggjør Overgangen til en intensivere Drift.

Fra Silkeborgegnen. — Jeg har nu i 4 Aar dyrket en Kartoffelart, hvoraf jeg til en Begyndelse fik en halv Snes Stykker, og er hvert Aar bleven overbevist om, at denne Kartoffel ikke i noget af Aarene har været angreben af Sygdom, og jeg har nu bragt Avlen op til at kunne undvære nogle Tdr. til Foraaret. Kartofflen er tidlig moden til Spisning, og aldeles moden til Optagning midt i August.

Fra Hølstebroegnen. — Opdyrkning og Udgrøftning af Moser og Heder, med den dertil her paa Egnen aldeles nødvendige Mærgling, skrider rask frem i Forbindelse med tidligere dyrket Jord; der er benyttet enkelte Mejemaskiner med ret god Nytte, saavel til Hø som Korn, men denne Høstmaade vil dog ingenlunde blive almindelig, da den er dyrere end Haandkraft og der ikke her paa Egnen er mange store Avlsbrug. — Hvad Mejeribruget angaaer, da er der stor Fremgang ved Mælkens Behandling ved de mindre Gaarde og megen Værelshst saavel hos Koner som hos Piger, der behandle Mælken; der bliver ogsaa efterhaanden dannet nogle Vandmejerier, men om dette er en virkelig Forbedring bliver et andet Spørgsmaal. — Arbejdsforholdene ere her paa Egnen upaaklagelige, men Lønnen er høj; en Arbejdskarl faaer fra 120 til 200 Kroner, en do. Pige 80 à 100 Kroner, en Daglejer paa egen Koft i en Mærgelgrav om Efteraaret 160 Ore, og om Sommeren i Hø- og Kornhøsten faaer en Karl 132 Ore, en Pige 66 Ore og Kofsten, og til denne Pris har der hidtil været tilstrækkelig Arbejdskraft at erholde og ret stikkelige Folk; dog er det ikke let at faa Piger, der ville malke, og det vil vistnok herefter blive en af de vanskeligste Poster ved Mejeriet.

Fra Ringkjøbingegnen. — Hvor man har Mærgel, bliver Brak — Hel- eller Halv — mere almindelig, ligesom ogsaa at gjøde hyppigere og mindre hver Gang. Da her har været Mangel paa mandlige Arbejdere, har man almindelig haft nok at gjøre med at holde den gamle Bedrift i Gang. Man har seet at faa nogen Mærgel opkastet og Vandsteder og Vandløb ryddede, en Afledningsgrøft gravet gjennem et Stykke opstaaet Mose osv. Det er saa omtrent det Hele, da næsten Ingen har villet give 4 à 6 Mk. i Dagløn foruden Kofsten, der paa Grund af det Tillæg af Brændevin, som fordres, næppe kan gives for 2 Mk. Heri Sognet er der stort Fremskridt med Hensyn til Benyttelsen af Aalen. Medens denne hidtil har været ledet fra Møddingstedet ind over en Græsplet, bliver den nu almindelig opsamlet i mindre Kummer og fjørt ud paa Vintersæden, hvorpaa den ogsaa virker særdeles gavnligt.

Flere og flere smaa Vandmejerier fremstaa, og Smørret bliver meget omhyggeligere behandlet end tidligere. — Arbejdsforholdene ere ingenlunde bedre her end andensteds. Paa Grund af Forholdene i Slesvig drage en stor Mængde unge Arbejdere derhen, og de komme som oftest hjem til November og drive saa Vintren hen i Sus og Dus. Det er nærved at blive en Naadesag, om saadanne ville paatage sig noget Arbejde, og hvis de gjøre det, da er det kun for en høj Dagløn og extra Brændevin. Forbruget af denne Artikel er taget overordentlig stærkt til her paa Vestegnen, hvor den er den væsentlige Bestanddel af Punsch, der desværre nydes af enhver Alder; Alle sætte deres Raasthed i at kunne tage en Slump deraf til sig, og dog blive staaende paa Benene. Ingen Mand skammer sig ved at faa en „Fat“ i et godt Laug. Som Exempel paa, hvor rask det gaaer med Drikningen ved saadan Vejlighed, vil jeg anføre, at ved Afholdelsen af en Auktion her, som indbragte omtrent 250 Rd., blev der udskjænket Punsch à 4 Sk. til et Beløb af over 50 Rd.

Kapitelstærterne for Aaret 1875.

(Efter „Miniferialtibenke“).

	Spæde	Ring	Byg	Naare	Gule gætter	Græa gætter	Byg- høde	Byg- hødegræn	Gmør	Flæft	For- ning
	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.	pr. D.
Siølands Stift. (Bornholm undtagen)	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.	St. D.
Mgen	16 86	13 69	13 17	9 62	16 65	15 69	. . .	. . .	84		
Bornholm	. . .	13 14	12 17	8 39	. . .	. . .	. . .	. . .			
Fyens Stift	. . .	13 31	13 39	9 42	. . .	. . .	. . .	. . .			
Hollands Stifts Stift:											
forrige Maribo og Malholm Stifter	18 2	14 62	13 97	9 80	17 6	16 48					
— Fælled Stmt	18 41	14 87	14 61	9 90	17 40	16 96					
— Rasteborg Stmt	18 3	14 21	13 76	9 63	16 18	16 11					
Malborg Stift:											
Bendbysel og Pan-Serreber Stift	. . .	12 59	11 14	7 76							
Sty og Mors	. . .	13 18	11 16	8 66							
Styborg Stift	. . .	12 61	11 49	7 61							
Marbns Stift	. . .	12 92	12 47	9 03							
Mibe Stift:											
Mibe Stmt	. . .	14 51	12 26	9 53							
Selle Stmt	. . .	13 52	12 59	9 23							
Stingfjeborg Stmt	. . .	13 80	11 78	8 88							
3 Gjennemfrit for Aaret 1875	17 83	13 61 _s	12 61 _s	9 3 _s	16 82 _s	16 31	11 18 ₇	25 17	92 ₁	56	65 _s
— for de fible 10 Aar	19 78 _s	14 22 _s	11 98 _s	7 92 _s	15 29 _s	14 81 _s	10 81	23 63 _s	76 _s	50	61 ₁
— 20 —	17 70 _s	12 78 _s	10 55 _s	7 1 ₁	14 1 _s	13 62 _s	9 69	21 35 _s	67 _s	43 ₇	56 _s